

Levél.

Lelkem Testvérem. Megírtam Neked, hogy ami van, annak mindennek megvan a rajta kívül eső, létrehozó oka. A dolgok természetéből azt is könnyen megállapíthatod, hogy az okok, dolgok és célok nem azért vannak, mert Te, én, vagy akárki más azokat észre véve megfigyelte, felfedezte, hanem azért veheti észre, mert azok különben az ő észrevétele nélkül is vannak. Ennek a magában egyszerű természetes igazságnak a megállapításához csak egészséges szervek s egy kis józanész szükséges, ide semmiféle magasabb, kategorikus elmélet sem kell.

Ha valaminek ismerem az okát, ismerem a célt is, mert az okban benne van a cél. Ez a két fogalom elválaszthatatlan egymástól, mint a szíami ikrek.

Tudod azt, hogy a Téged létrehozó ok rajtad kívül áll, szóval nincs benned, mert nem Te alkottad önmagadat. Ha és mert az ok rajtad kívül áll, akkor a cél is, melyet el kell érned, szintén rajtad kívül való. Neked, Lelkem Testvérem, Isten létét bizonyítgatnom nem kell. Tudod azt s ez erős meggyőződésed, hogy a minket létrehozó s a rajtunk kívül eső ok és egyben a végső cél is, amelyet egy élet becsületessége s tiszta erkölcsösségének fáradságos útján el kell érünk, maga a teremő Isten, akiről, ha akár önmagunkba, akár az egész világegyetembe nézünk, azt mondhatjuk, hogy ő önmagában a legtökéletesebb szellemi és erkölcsi Lény.

De amíg a végső célt elérhetnők, igen sok közbeeső és közelebb fekvő kötelesség és feladat megoldása vár az emberre. Amint azonban a végcél megválasztása nincs az ember tetszésére bízva, úgy a végcélhoz vezető, közbeeső célokat, cselekedeteket is a vezető Ok szabja meg. Természetes is. Az alkotó Ok az élettervező, csak Ő lehet a vezető és munkairányító is, s a munkásnak csak azt lehet tennie, amit a vezető rendel. Igen, ez a helyes megállapítás: én és mindenki saját életének munkása, de nem független ura. Ez is életalapigazság, melyet ha az ember figyelmen kívül hagy s a maga kurta eszű belátása, alsóbb rendű ösztönei szerint él, igen könnyen rombadól egy élet minden fáradságos küzdelemmel magasra ivelt épülete.

Ebren légy Testvérem! Az erkölcsi liberalizmus dsungeljéhez értünk. Csak úgy zsong-dong a sok érzéksiklandó, szenvedélylegyező s a sokszor legaljasabb bűnöket széppé, vonzóvá tevő felvilágosodottság csábos jelszava alatt, a modern tudás képébe bujva a romlottság furfangja. Ha a dsungel belsejébe lépsz, a mesék országa tárul fel. Andalító lágy muzsika vár s a véredet lázbajtó báronypuha ének simogatja egész lényed. Belépődj nem sok. Férfias önérzetedet, keresztény meggyőződésedet kéri csupán s cserébe az ezeregyj meséinek minden gazdagságát s gyönyörét adják. Herkules szoknyában, Tonkréd a bűvös szigeten Isolda karjaiban. De hozzuk csak a tükröt, hadd lássák meg a férfiaságukból kivetkőztetett magyar iparvagok milyen világesufját s nyomorékját csinált belőlük nyugat haladásának, felvilágosultságának liberalizmusa.

Jer Testvérem! Kövess a göröngyös nehéz utakon, talán rátalálunk a gyönyör, puhaság, gerinctelenség bűvös szigetén fogságba esett magyar vitézeinkre s ha eléjük tartjuk az igazságok tükrét és meglátják magukban a megcsufolt férfit, észretérve visszatérnek hozzánk s acélos karjukat, becsületes szívüket újra harcba viszik és kitűzhetjük újra a Kárpátok ormaira a harcok viharában megviselt szűz Máriás trikolort.

Induljunk.

Milyen kötelességei vannak az embernek önmagával szemben?

„Az ember legközelebb fekvő kötelessége önmagával szemben az, hogy saját egyéniségét fenntartsa, képességeit rendszeresen tökéletesítse; másodszor, hogy az ember természetének megfelelő társadalmi életben mások javát előmozdítsa.“

Természetes is, hogy az emberhez legközelebb fekvő kötelességeknek az ember saját személyére kell vonatkoznok. Önmagamhoz nem szüleim, testvéreim, hanem én magam állok a legközelebb. Magam cselekedeteiért csak tőlem kérnek számot. Tehát életem fenntartása és képességeim rendszeres tökéletesítése kötelességem.

De hogyan?

Ezt a hogyant tévesztik sokan szem elől. Erre nem ügyelnek. Innen és ebből sok ferdeség, hiba és nagy kár származik.

Marad a kérdés: hogyan? Rendszeresen, tervszerűen, a végső célra vezetően. A képességek művelésében rendet tartva és nem össze-vissza. A művelésben a helyes irányt követve és nem akárhogy. Először jön az értelem, ész, belátás és az akarat képzése, művelése, gyakorlása. Ennek a kettőnek: értelemnek, akaratnak alá kell rendelni a test összes más képességeit. Ész és értelemnek meg kell ismerniök azokat az igazságokat, melyek az embert irányítják, végcéljához vezetnek, melyek örök sorsáról döntenek. E megismerés után jön az akarat gyakorlása, beidegzése, az igazságoknak az igazságoktól irtózkodó természetbe való átültetése, beoltása; igen, a fáradságoktól s nehézségektől annyira irtózkodó emberi természet törvény alá hajtása, az erkölcsös és becsületes élet jármába való betérése. Szóval az igazságokkal fegyelmezett akaraton keresztül előáll a talpig gerinces, öntudatos, meg nem alkuvó, meg nem vesztegethető jellem, a szó szoros értelmében vett férfi. Ez nagy és nehéz munka, sok gerinc összeroppan alatta s csak mutatja a férfias figurát, de lényegében nem az. Itt az akaratnak kemény munkába kell fognia, mert a lélek által megismert, követendőnek elfogadott igazságok parancsait megalkuvás, kibuvó keresés nélkül kell teljesítenie. Itt kezdődik a harc Isten s a Sátán között. De ez a harc emberi lélekben folyik s az ember élete a csatátér. Helyes belátás, igazság és végcél ismerete az erkölcs és becsületesség útjára serkenti az embert s ő igyekszik is magában tökéletesíteni a benne rejlő tökéletes Lény képét. De más oldalról is ismered az embert, akit megromlott természete lefelé húz, ösztönei csábítanak, meggyengült akaratát irtózik munkától, lemondástól. Nyüge az örökös áldozathozatal, amit az erkölcs és becsület követel s ez a mindennap újra kezdődő harc elhagyatja a fiatal akaratot, az engedékenységgel járó és jövő érzéki előnyök, az anyagi haszon, ahol mégis megmarad a becsület külszine, hamar leveszik a lábáról s Tankréd már Isolda karjába került, Herkules elveszítette erejét... Nincs aki az erkölcs védelmére kardot rántson, nincs aki a magyar föld szentségét s becsületét védje. A liberális eszmék Izoldái jól végezték a páholyoktól rájuk bízott munkát. Magyarország itt hever csonkán, kiraboltnak s fainak egy részét még ma is fogva tartja a liberális bűvös sziget.

De ne csüggedj Testvér! Csak kövess a göröngyös, réres uton. Sok sóhaj, panaszt hallasz. Te csak jer s vigyük az igazság tükrét! Ha rátalálhatunk izzig-vérig keresztény magyar testvéreinkre ezen az uton, tud meg s ird fel testvér, hogy rátaláltunk az ország lemetélt csonkjaira is, amit visszafordítani már nem munka.

Zete.